

HylkemaErfgoed
Advies en Ontwerp

BOUWHISTORISCHE VERKENNING MET WAARDENSTELLING (02-02-2022) CONCEPT

J.J. ALLANSTRAAT 278 TE WESTZAAN

Inhoud

1 Algemene gegevens 3

1.1 Algemene gegevens 3

1.2 Het onderzoek 5

Plan van aanpak 5

Samenvatting 5

Advies 5

2 Bouwhistorie 7

2.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis 7

2.2 Bouwgeschiedenis 13

3 Bouwhistorische beschrijving 23

3.1 Context/situatie 23

3.2 Exterieur 23

3.3 Constructie 28

3.4 Interieur 30

4 Waardestelling 36

4.1 Inleiding 36

4.2 Externe monumentwaarde 36

4.3 Interne monumentwaarde 37

4.4 Waarderingsplattegrond 40

Colofon 42

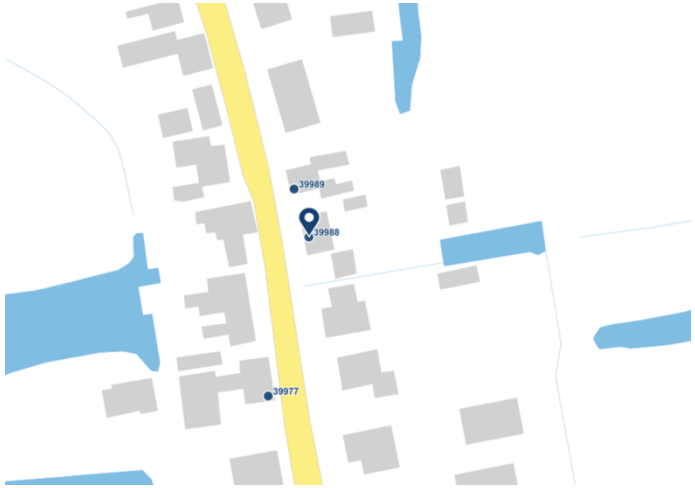
Bibliografie 42

1 Algemene gegevens

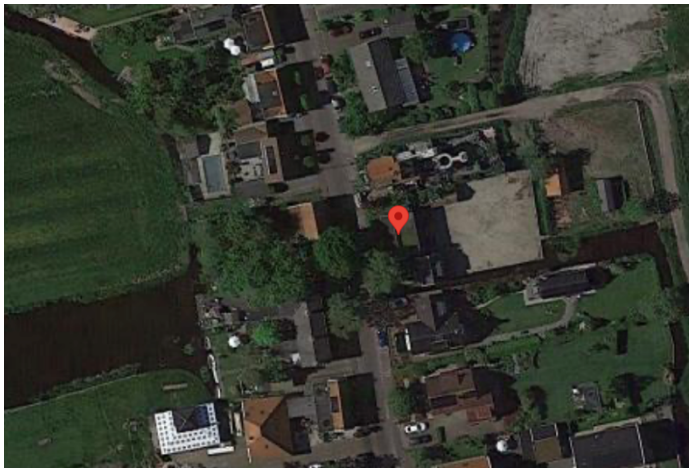
1.1 Algemene gegevens

Adres:	J.J. Allanstraat 278
	Westzaan
Gemeente:	Zaanstad
Kad. gegevens:	Westzaan/B-3857
Monument:	Rijksmonument
Complex:	n.v.t.
Functie:	Woning
Bouwperiode:	Begin 19e eeuw

Redengevende omschrijving Rijksmonumentenregister:
Houten huis, begin 19e eeuw, onder zadeldak tussen puntgevels.

Kaartje met het betreffende object blauw aangeduid. De andere objecten met stip zijn andere rijksmonumenten nabij. Bron: www.rce.webgispublisher.nl.

Situering van perceel met bebouwing aan de straat. Bron: maps.google.nl.

Het rijksmonument aan de J.J. Allanstraat 278, gefotografeerd in 1972. Vervaardiger: G.J. Dukker. Bron: RCE Amersfoort/144.896.

1.2 Het onderzoek

Plan van aanpak

In opdracht van de heer J. Grooten heeft Hylkema Erfgoed een bouwhistorische verkenning uitgevoerd naar het rijksmonumentale pand aan de J.J. Allanstraat te Westzaan.

Aanleiding voor dit onderzoek is de wens van de opdrachtgever, tevens de eigenaar van het pand, om meer inzicht te krijgen in de monumentale waarden en zo een handreiking te hebben voor eventuele latere aanpassingen aan het gebouw.

Het pand is bezocht op 23-12-2021. Het veldwerk had een non-destructief karakter. Daarnaast is een beknopt literatuur- en archiefonderzoek verricht, waarbij gebruik is gemaakt van het archief van de gemeente Zaanstad.

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen voor bouwhistorisch onderzoek (2009). Het rapport begint in hoofdstuk 2 met een omschrijving van de bouwgeschiedenis. Vervolgens wordt het pand in hoofdstuk 3 omschreven waarbij steeds wordt aangegeven welke elementen zijn gewijzigd. In hoofdstuk 4 volgt een waardenstelling. Deze waardenstelling bestaat uit een externe waardenstelling en een interne waardenstelling. In de interne waardenstelling wordt de aangetroffen monumentwaarde in kaart gebracht. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen elementen die van essentieel belang zijn voor de aangetroffen monumentwaarde, elementen die een ondersteunende rol hebben in de monumentale waarde van het pand en elementen die een indifferente (of soms storende) rol spelen in de monumentale waarde.

Samenvatting

Het woonhuis aan de J.J. Allanstraat 278 wordt in 1832 voor het eerst genoemd en maakt onderdeel uit van de beeldbepalende Zaanse houtbouwtraditie waaraan Westzaan haar karakteristieke uiterlijk te danken heeft. De arbeiderswoning is met zijn eenvoudige en compacte bouwmassa in hout een beelddrager van een sobere, minder rijk uitgevoerde variant van het Zaanse huis, met kenmerkende tuitgevel. De bouwmassa als geheel heeft een hoge monumentwaarde.

Deze uitstraling is het meest beleefbaar aan de voor- en zijkanten van het huis, die op een traditionele manier zijn ingedeeld. Hierbij is de gevelindeling meerdere malen veranderd, waarbij steeds elementen zoals kozijnen en deuren zijn hergebruikt. Het karakter van hout als bouwmateriaal maakt dat hergebruik en aanpassingen vaak voorkwamen. De voor- en zijgevels en de kozijnen met het oorspronkelijke schuifmechanisme hebben een hoge monumentwaarde. De vensterindelingen van na 1968 hebben een positieve of indifferente monumentwaarde.

Door een verbouwing in 1968, waarbij het wooncomfort en niet de bouwtraditie voorop stond, hebben de achterzijde en de interieurafwerking een verschijningsvorm die niet-passend is bij het karakter van het historische gebouw. Behalve de gevel voor de keuken heeft de gehele achtergevel met vensters een indifferente monumentwaarde.
De interieurindeling kent, behalve de muur tussen hal en woonkamer, geen historische relatie met de gebruiksgeschiedenis van het gebouw. De interieurafwerking 1968 en later is gericht op het wooncomfort van die jaren en heeft geen historische relatie met het karakter van het gebouw. Het interieur heeft een indifferente monumentwaarde.

Advies

De monumentwaarde van het pand komt het meest tot uitdrukking in het materiaal, de bouwmassa en gevels zoals beleefbaar vanaf de straatzijde. Als een sober uitgevoerde variant van het Zaanse houten huis, gebouwd volgens een traditie die leidde tot een sterk beeldbepalend karakter van de Zaanstreek, draagt het monument op deze manier aan het unieke en historische karakter van Westzaan.

Het doel van de monumentale status van het pand is het beschermen van het Zaanse erfgoed, dat moet gebeuren door het respecteren en in stand houden van materialen, constructies en vormen uit het verleden. Daarbij is kennis vereist van het traditionele ambacht. Het is van belang tijdens restauraties en aanpassingen dat de karakteristieke onderdelen van het monument zoals de houten tuitgevel, situering, bouwhoogte en dakhelling op de juiste wijze worden toegepast.

WEST-FRIESLANT
DE MANNER WAERT
KEN-NEMER-LANT
SCHERMER
BEEMSTER
STERNMEER
PURMER
WORMER
WATERLANT
ZEEVANC
CATWOUT
YE
YE
Purmerende
Monnickendam
Markerhoofd
Edam
Volendam
Broeck
Brocker meer
Sunderdorp
Ransdorp
Schellingwout
Oosterleede
Wijdenesse
Hem
Oosterblocweer
Westerblocweer
Zwaeluwe
Binnenwisent
Veenhuizen
Hoogkerspel
Schoutskerspel
Opmeer
Wadwey
Wogghenem
Spanbroec
Veenhuizen
Bevermeer
Obdam
Hensbroec
Wogmeer
Berchout
Avenhorn
Groot Oosthuizen
Oudendijk
Urshem
Oterleke
Misen
Beets
Etersheim
Warder
Litcoosthuizen
Hobreede
Middelw
Havieswijc
Coedijc
Gispec
Nec
Wormer
Cleyne Wormer
Purmerland
Ilpendam
Oostzaenden
Zaenredam
Lansmeer
Westzaenden
Assendelft
Crommenye
Crommenye dijc
Twiskedijc
Braec
Hadel
Aelsloot
Akersloot
Limmen
Limmerdijc
Castringhem
Heemskerke
Assenburch
Aerdenburch
Vuitgeest
Bachem
Egmont op Zee
Egmont
Abdijc
Rinneghem
Heyligelo
Winmen
Oudorp
Alcmaer
Scoirle
Sint Aechtendorp
Berghen
Groote
Outkerspel
Noordkerswout
Kinkerswout
Broec
Vronen
Daal meer
Cleymeer
Diepsmeer
Grebmeer
Haerlinghermeer
Merkemeer
Berghmeer
Uitswaerdenermeer
Bakkevoort
Bakkevoortsdijc
Bakkevoortsloot
Bakkevoortsmeer
Heyligelosloot
Heyligelosmeer
Zeedijc
Zanddijc
Oosdijc
Hoogendijc
Waltz
Kogstoot
Slingerdijc
Haverweer
Dreve
De Weer
Beemstersdijc
Langhemeer
Stierop
Grafte
Rijp
Zoutende van Schermer
Noortende van Schermer
De Horn
Buckel
Buckelsloot
Buckelmeer
Ouddijc
Ouddijcsloot
Ouddijcsmeer
Ouddijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeerpolderdijcsmeer
Ouddijcsmeerpolder
Ouddijcsmeerpolderdijc
Ouddijcsmeerpolderdijcsloot
Ouddijcsmeerpolderd

2 Bouwhistorie

2.1 Stedenbouwkundige ontstaansgeschiedenis

Westzaan is een lintdorp dat behoort tot de Zaanstreek, dat bestaat uit een verzameling van lintdorpen. Het ontstond in de twaalfde eeuw als veenontginning, uit twee noord-zuid lopende dijken, met in het midden een verspringing.[1] Langs beide zijden van de ontginningsdijken kwam voornamelijk agrarische bebouwing te liggen. De typologie en situering van de traditionele houten bebouwing zoals die van J.J. Allanstraat 278, die nu als typerend geldt voor de Zaanstreek, is direct afgeleid van de karakteristieken van het veenlandschap.

In Noord-Holland werd van oudsher vooral het hoger gelegen duingebied langs de kust bewoond.[2] Het veengebied ten oosten hiervan was lange tijd te nat voor bewoning. Vanaf de 10e eeuw trokken boeren het veen in en brachten het in cultuur om er landbouw te kunnen plegen. Dit hield in dat er talloze evenwijdige sloten werden gegraven ten behoeve van de afwatering van het land. Hierop legden de boeren akkers aan voor het verbouwen van graan. Omstreeks 1500 was er bewoning langs de Zaanoevers. Westzaan maakte deel uit van een lang ontginningslint samen met onder andere Assendelft, Krommeniedijk en Krommenie. Veel nederzettingen ontstonden bij afdammingen aan veenriviertjes (Zaandam), waar schepen met handelswaar overgetoomd moesten worden.

Door de ontwatering klonk de veengrond echter over de jaren heen in. De bovenlaag oxideerde, waardoor de bodem daalde. De natuurlijke afwatering werd hierdoor steeds moeilijker en het gebied werd natter. Hiertoe werden dijken en kades aangelegd en later ook sluizen en dammen gebouwd. Zo ontstond een fijnmazige infrastructuur waarlangs de meeste bebouwing zich concentreerde.

Het verbouwen van graan was langzamerhand onmogelijk geworden op de natte grond, waarna men overschakelde op grasland met veeteelt. Verder bood de directe toegang tot het water, via de Zaan en de talloze sloten, handelsroutes en mogelijkheden tot visserij. Door de handel over het water bloeide de

Gezicht op Westzaan met papiermolen de Schoolmeester, meelmolen De Goudsbloem, de kerk en het Regthuys. Ets uit1794, vervaardiger: Jan Bulthuis. Bron: Beeldbank Zaanschemolen.

scheepsbouw, wat weer werk opleverde voor onder andere houtzagerijen, touwslagerijen, zeildoekweverijen en scheepskoekbakkerijen. De Zaanstreek is dus een uitgebreid polderlandschap met de Zaan als dynamisch middelpunt.

Waar de Zaanstreek begin 16e eeuw nog vooral een agrarisch gebied was, ontwikkelde het gebied zich eind zestiende eeuw tot een industriegebied. De introductie van de houtzaagmolen op windenergie gaf hier een sterke impuls aan.[3]

[1] Ronald Stenvert e.a., *Monumenten in Nederland. Noord-Holland*, Zeist/Zwolle 2006, p. 526.
[2] Cynthia van den Berg en Joost van den Ham, *Historische linten, dijken en paden in de gemeente Zaanstad. Cultuurhistorische verkenning*, Gemeente Zaanstad 2019, p. 6.

[3] Cornelis Corneliszoon van Uitgeest vond in 1593 de houtzaagmolen uit door een krukas aan het tandwiel te zetten. Bron: Gemeente Zaanstad, *Redengevende omschrijving en toelichting bij het besluit tot aanwijzing van het gemeentelijk beschermd dorpsgezicht Zaanse Schans*, Gemeente Zaanstad 2010, p. 6.

Op de kaart uit 1848 is veel water inmiddels ingepolderd. Rood omcirkeld de locatie van het pand. Kaart van Noord-Holland. Vervaardiger: Koot, A. Jr. en Puls, H.F. Uitgever B. Blijdenstijn. Bron: Archief Zaanstad/ 54.00020.

Het vlakke Zaanse veenlandschap zonder veel bebouwing was ideaal voor de vestiging van windmolens. Er was veel vraag naar hout door de scheepsbouwindustrie. Er was geen gebrek aan hout in de Zaanstreek, door de goede handelsroutes. Eindproducten konden via het uitgebreide waternetwerk worden vervoerd naar het binnenland. Rondom deze industrie kwam de Zaanstreek tot bloei. Het beeld van de Zaanstreek zoals we dat nu kennen, ontstond in deze periode. De polder in Westzaan kwam vol te staan met voornamelijk houtzaagmolens, papiermolens, pelmolens, oliepersmolens en verfmolens.

Langs het lint van Westzaan nam de bebouwing toe. Er kwamen onder andere traankokerijen, vleethuizen (pakhuizen) en pruthuizen en schuren werden omgebouwd tot werkplaatsen. Westzaan beleefde het hoogtepunt van haar economische bloei in de achttiende eeuw, toen omliggende streken juist een terugval kenden.

De kenmerkende Zaanse houtbouw ontstond uit de noodzaak om lichte materialen te gebruiken in de drassige veengrond. Tevens was de Zaanstreek een centrum voor de houthandel. Traditioneel werden de huizen onderheid met houten palen. Hierop bouwde men een houtskelet waartegenaan planken werden getimmerd. Aangevoerd grenenhout kon in de zaagmolens tot lange, rechte planken worden gezaagd. Deze lange planken konden horizontaal worden gebruikt. De armeren woonden in eenvoudige houten huizen van doorgaans één verdieping, de rijkeren versierden hun houten koopmanshuizen, met voornamelijk Lodewijkstijlen zoals die in Amsterdam in de mode waren op dat moment. Met de neergang van de scheepsbouwindustrie in de achttiende eeuw legden de houtsnijders zich toe op het vervaardigen van sierlijke ornamenten voor huizen. Rond 1742 kende Westzaan ongeveer 2269 inwoners.[4]

De Zaandorpen kwamen in de tweede helft van de achttiende eeuw terecht in een economische neergang.[5] In deze tijd werd er weinig zuinig gebouwd. Na deze terugval beleefde Westzaan in de tweede helft van de negentiende eeuw een tweede bloeiperiode. De windmolens maakten plaats voor stoomaangedreven fabrieken. Hiertoe behoorden blauwselfabriek Avis, Molenaars Kindermeel, cacaofabriek Grootes, meubelfabriek Valk en een aantal houthandels.[6] In deze tijd

Zicht op J.J. Allanstraat 326 met sloot en brug (later gedempt), 1929. Zaanlandsche Oudheidkundige Verzameling-Honig collectie. Bron: gemeentearchief Zaanstad/21.01973.

J.J. Allanstraat met sloot met houten bruggen, op de voorgrond nr. 166. Ongedateerd. Foto: Cees de haan. Bron: Archief gemeente Zaanstad/21.15472.

[4] Van den Berg en Van den Ham 2019, p. 22.
[5] S. de Jong en J. Schipper, *Gebouwd in de Zaanstreek*, Stichting uitgeverij Noord-Holland 1987, p. 196.

vond verkeer en vervoer nog voornamelijk plaats over het water. De weg was in deze tijd een onverhard pad, waarlangs een sloot liep. Hierover waren de huizen met bruggetjes te bereiken. Ter hoogte van de J.J. Allanstraat was de bebouwingsdichtheid vrij open, met veel doorzichten naar het achterliggende land, dat bestond uit langgerekte smalle kavels die waren gescheiden door sloten. Dit beeld is vandaag de dag nog herkenbaar.

In de negentiende eeuw waren de leefomstandigheden voor een groot deel van de bevolking in de Zaanstreek slecht. Arbeiders woonden vaak in kleine huizen in slechte hygiënische omstandigheden. De overvloedige aanwezigheid van water in Westzaan bracht ziektes met zich mee zoals difterie en cholera. De houten huizen waren brandgevaarlijk. De overheid begon zich in te zetten voor betere leefomstandigheden. Aan het eind van de 19e en begin 20e eeuw werden op veel plaatsen de wegsloten langs de dijken gedempt. In 1901 werd de Woningwet geïntroduceerd, die bepaalde dat huizen in steen moesten worden opgetrokken vanwege brandgevaar. In de twintigste eeuw werden veel houten huizen gesloopt. Toch wordt het beeld in Westzaan nog voor een groot deel bepaald door bebouwing in het traditionele materiaal. Vooral aan de J.J. Allanstraat bevindt zich een groot aantal houten gebouwen.

Bouwtraditie

De kenmerkende Zaanse houten huizen bestonden in rijkere en soberder varianten. Huizen waarbij de nok haaks op de weg was gericht kwamen iets meer voor dan huizen met de nok parallel aan de weg.[7] Huizen werden vaak veelvuldig verbouwd, waarbij het materiaal hergebruikt werd. Er werd vaak aan de zij- of achterkant uitgebreid. De indeling van de huizen kon relatief makkelijk gewijzigd worden, door de houten constructie. Ook vensters waren aan verandering onderhevig. Over het algemeen kan gezegd worden dat de venstermaten steeds groter werden, door de ontwikkeling van glastechnieken. Begin negentiende eeuw werden zes- en negenruitsvensters toegepast; eind negentiende eeuw deden T-vensters hun intrede.

De ambachtelijke kennis van het traditionele bouwen in hout in de Zaanstreek, die lang bleef bestaan, werd in de negentiende eeuw gecombineerd met en deels ingehaald door het gebruik van nieuwe technieken en materialen, zoals cement, beton en gietijzer.[8] Er ging in deze periode ambachtelijke kennis verloren over het

Zicht op de J.J. Allanstraat met sloot. Ongedateerd, vervaardiger onbekend. Bron: Beeldbank De Zaansche Molen.

gebruik van de juiste soort hout op de juiste manier. Het vakmanschap werd deels vervangen door industriële oplossingen. Ook de uniformering van de houtmaten (met een invloed op de uitstraling van de huizen) en van de tint verf (de variatie in groene kleuren werd geringer) waren een gevolg van de machinale industrie. De machinale stoom-houtzagerijen zorgden voor gelijke plankbreedten van de getrapte weeg en de rabatdelen (gleuf en pen aan de uiteinden van de plank om deze te bevestigen aan de volgende plank).

De opkomst van erfgoedbescherming in de Zaanstreek

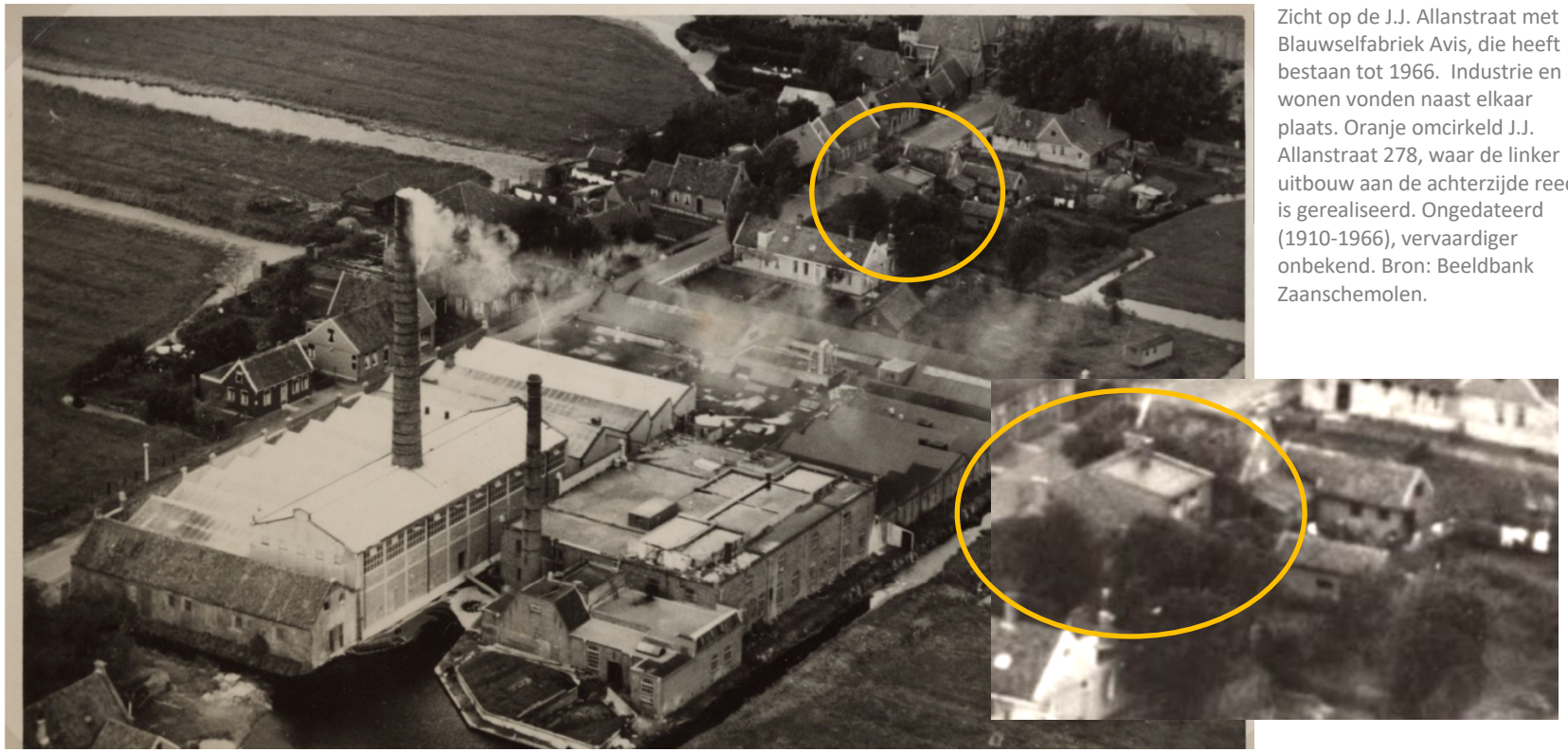
Het besef dat het karakteristieke beeld van de Zaanstreek in snel tempo aan het verdwijnen was in de dynamiek van de industriële schaalvergrotingen in de negentiende en twintigste eeuw, was binnen bepaalde burgerkringen aanleiding om een beschermingsprogramma op te zetten. Als gevolg van nieuwbouw, wijksaneringen en verkrotting verdwenen veel typisch Zaanse huizen in rap tempo.

[7] De Jong en Schipper 1987, p. 118.

[8] Idem, p. 143.

Vrijwilligers begonnen met het documenteren, fotograferen en beschrijven van oude panden. Reeds gesloopte panden werden bewaard en opnieuw opgebouwd op de Zaanse Schans, als een soort openluchtmuseum van het traditionele wonen en werken in de Zaanstreek. Organisaties die zich sindsdien bezighouden met het Zaanse erfgoed, zijn onder andere stichtingen Zaans Schoon, Frans Mars, de Zaanse Schans, verenigingen De Zaanse Molen en 'Vrienden van het Zaanse Huis'. Het doel is het respecteren en in stand houden van materialen, constructies en vormen van het Zaanse erfgoed.[9]

In de jaren zestig-zeventig begon de Rijksdienst voor de Monumentenzorg met het aanwijzen van in totaal vierenvijftig rijksmonumenten in Westzaan. In 1988 werd een deel van Westzaan, namelijk de Kerkbuurt en het daarop aansluitende deel van de J.J. Allanstraat, aangewezen als beschermd dorpsgezicht. De J.J. Allanstraat kenmerkte zich hierbij door een meer landelijk karakter met een lagere bebouwingsdichtheid.[10]

Zicht op de J.J. Allanstraat met Blauwselfabriek Avis, die heeft bestaan tot 1966. Industrie en wonen vonden naast elkaar plaats. Oranje omcirkeld J.J. Allanstraat 278, waar de linker uitbouw aan de achterzijde reeds is gerealiseerd. Ongedateerd (1910-1966), vervaardiger onbekend. Bron: Beeldbank Zaanschemolen.

[9] Idem, p. 211.

[10] Rijksdienst voor de Monumentenzorg 1988, p. 3.

Kadastrale kaart 1832, verzamelplan. Oranje gemarkeerd J.J. Allanstraat 278. Bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, Amersfoort/ MIN07130VK1.

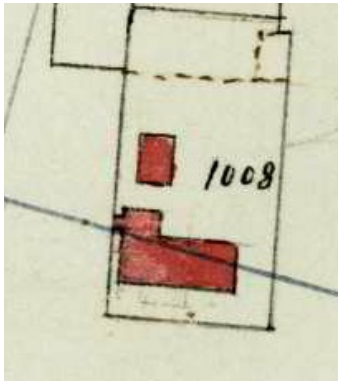
2.2 Bouwgeschiedenis

Eerste vermelding: 1832

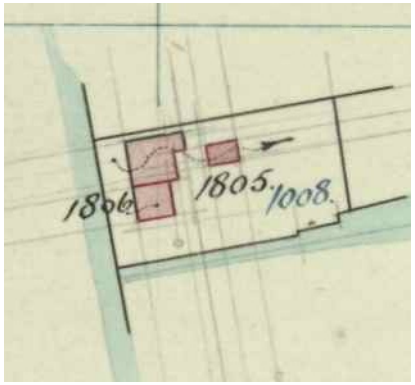
Het precieze bouwjaar van de woning is onbekend. In de monumentbeschrijving van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed wordt het pand als begin 19e-eeuws gedateerd. Een eerste vermelding in het kadaster dateert in ieder geval uit 1832. Het huis met erf, sloot en polderwater was toen in bezit van ene Dirk Janszoon Koppeel, schilder van beroep.

1850: vergroten volume

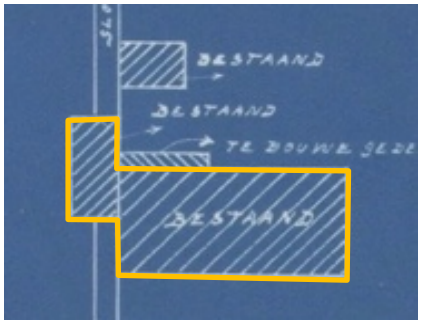
In 1850 wordt het pand vergroot. Op dat moment is Meiert Pieterszoon Grootes eigenaar. Hij is koopman van beroep. In 1857 volgt publieke verkoop. Het huis wisselt in 1897 nogmaals van eigenaar en komt in 1906 in handen van Dirk Kit, kantoorbediende van beroep.

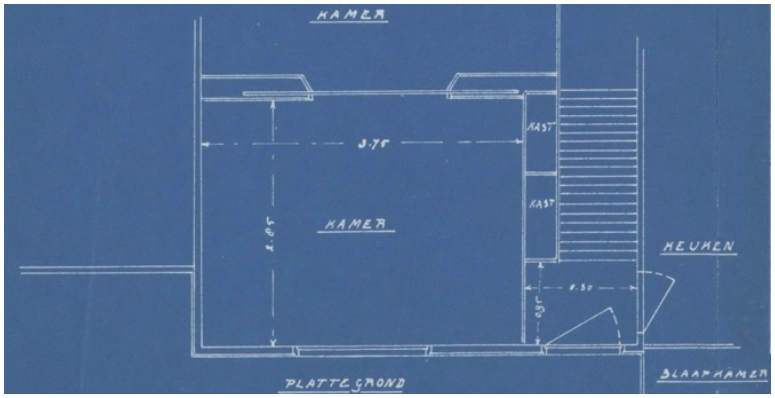
Kadastrale situatie in 1848. Het pand bestaat dan uit een volume met een aanbouw waarin keuken, en een boothuis aan de rechterzijde.

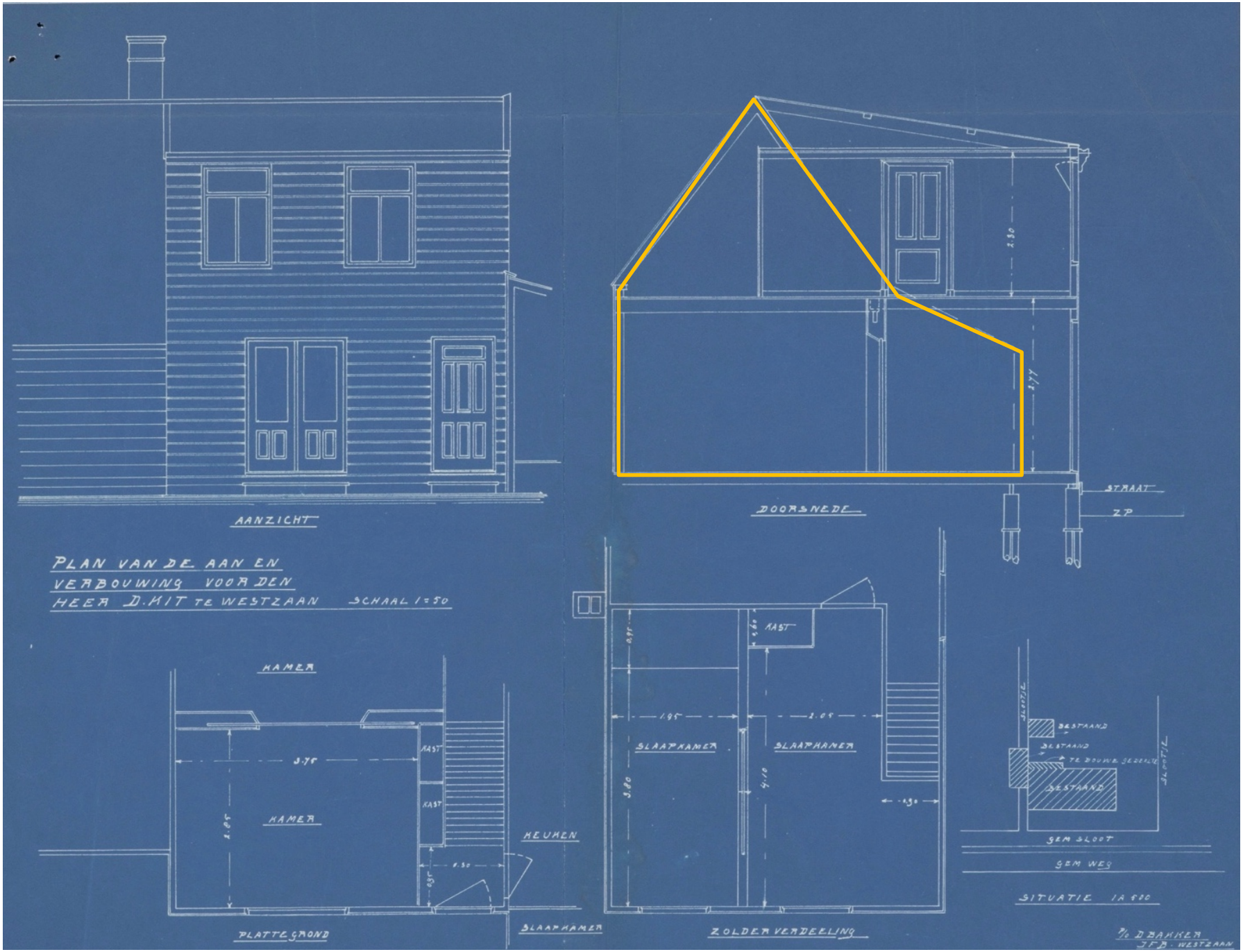
Situatie in 1911. Het huis wordt gesplitst in een beneden- en bovenwoning. Hierbij wordt het huis vergroot. NB: kadastertekeningen zijn niet betrouwbaar genoeg voor gedetailleerde informatie.

In 1910 bestond de bouwmassa uit een rechthoekig volume met een aanbouw met daarin het boothuis aan de linkerzijde (oranje gemarkeerd).

Detail van de bouwtekening uit 1910, waarop de nieuwe situatie van de achterzijde van de begane grond wordt weergegeven: deze wordt een stukje naar achteren uitgebouwd waarbij er een nieuwe deur naar de keuken wordt gemaakt. De trap naar de uitgebouwde zolderverdieping wordt waarschijnlijk ook tijdens deze verbouwing gemaakt. In de woonkamer zijn ensuite-schuifdeuren aanwezig.

Bouwtekening uit 1910 van de verbouwing van een deel van de achterzijde. Oranje omlijnd de vorm van de woning zoals hij oorspronkelijk waarschijnlijk geweest is: met een lage uitbouw met lessenaarsdak aan (wellicht de rechterhelft van) de achterzijde. De tuitgevel ontbreekt in deze tekening. Wellicht is deze er later opgezet, of de tekening klopt niet.

1910: verbouw en splitsing

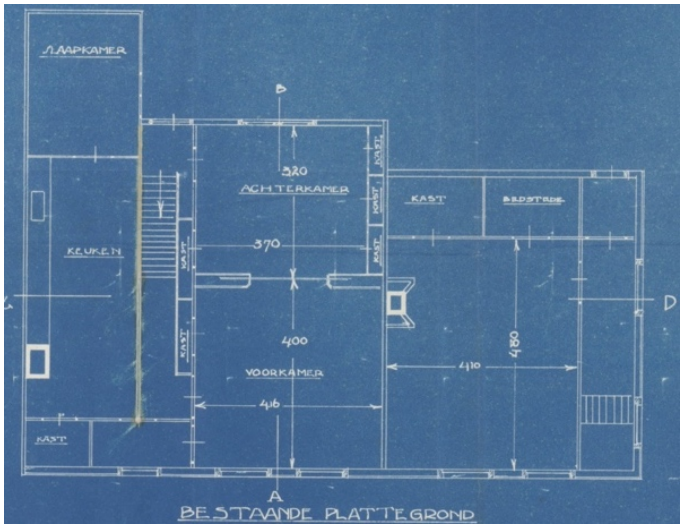
De vroegst beschikbare verbouwtekening dateert uit 1910. Het volume bestond toentertijd uit een rechthoekig huis met aangebouwd boothuis over de sloot aan de linkerkant. In de aanvraag wordt een ontheffing gevraagd om de linkerzijgevel in hout te houden en niet in steen, aangezien deze nou eenmaal al van hout is.

In 1910 werd het huis gesplitst in een onder- en bovenwoning. De verbouwing werd gedaan door (architect?) P. Bakker uit Westzaan aan de linkerzijde van de achterkant uitgebouwd met een de begane grond en zolderverdieping (zie bouwtekening). In de zolderverdieping kwamen twee slaapkamers en een overloop. Op de begane grond kwam links naast de woonkamer een trap in de hal naar de zolderverdieping.

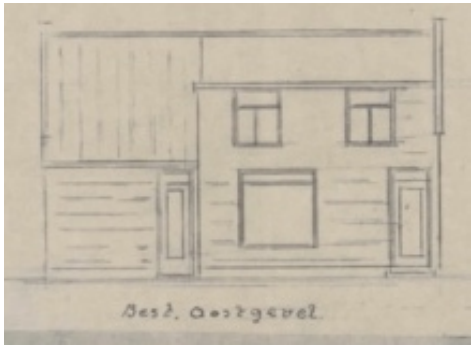
1927 – verbouwen woonhuis

In 1927 vond een verbouwing plaats aan het huis door (architect?) O. de Vries uit Zaandam, waarbij de aanbouw aan de linkerzijkant, waarin zich een keuken en slaapkamer bevonden, werd verwijderd (zie bouwtekening). De muur tussen de voormalige keuken en de trap naar de zolderverdieping werd nu de buitenmuur. De voorgevel werd anders ingedeeld met een voordeur in het midden en met het weghalen van een venster. De drie overige vensters werden verbreed. Een grote ruimte rechts van de woonkamer werd onderverdeeld in een hal met gang, een kantoor en een keuken. Hierbij verdwenen aan de achterzijde een kast en een bestede, alsmede een rookkanaal. Een achterdeur aan de rechterzijde werd verplaatst naar links ter hoogte van de nieuwe gang. In de gang kwam een tweede deur naar de woonkamer. In de woonkamer kwam een nieuwe schouw, voor de kastwanden aan de linkerkant.

De voormalige hal links werd bij de woonkamer getrokken. In de nieuwe keuken kwam een nieuwe wand met inbouwkasten.

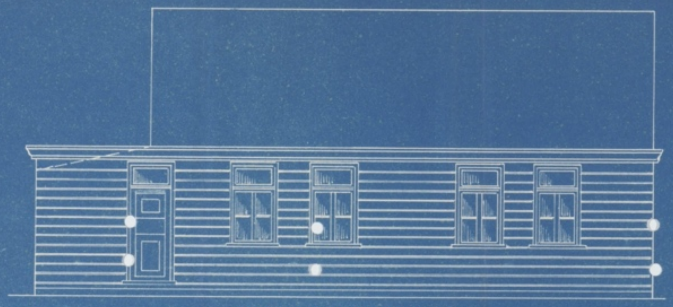
Bestaande situatie in 1927, waar de geel gemarkeerde muur verandert naar buitenmuur. Ook verandert de gehele indeling.

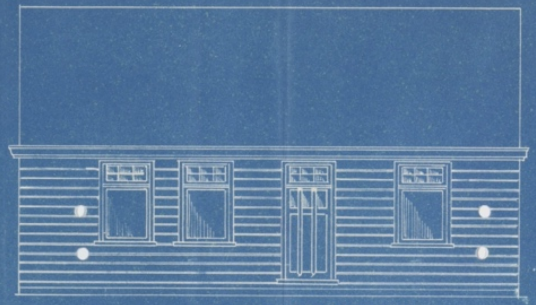
Detail van de bouwtekening van 1968, waar de dan bestaande toestand wordt getoond van de achtergevel. De tuitgevel is reeds aanwezig.

PLAN VOOR DE VERBOUWING VOOR DEN HEER D. KIT WESTZAAN.

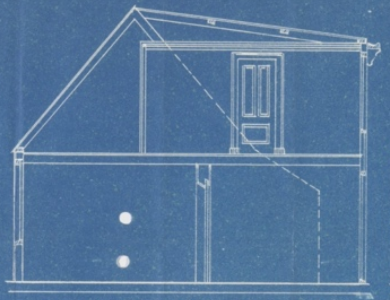
SCHAAL 1:50

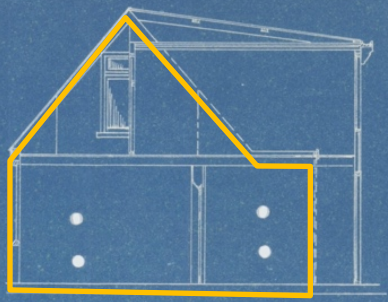
BESTAANDE VOORGEVEL

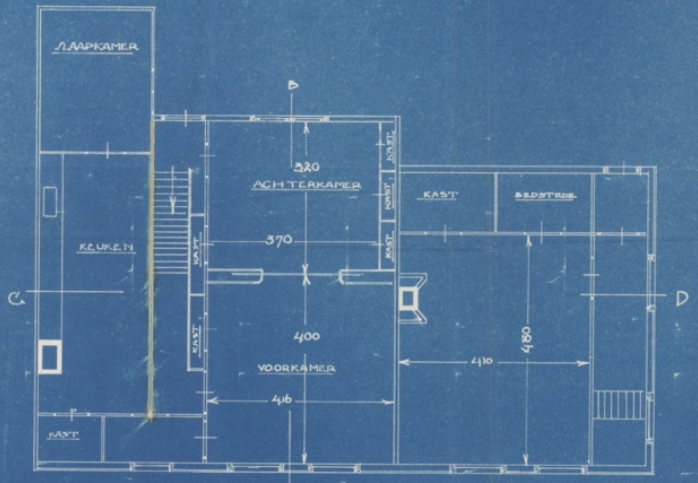
TE MAKEN VOORGEVEL

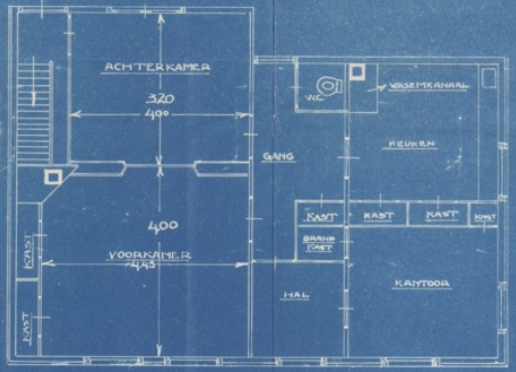
BESTAANDE DOORSNEDE A-B

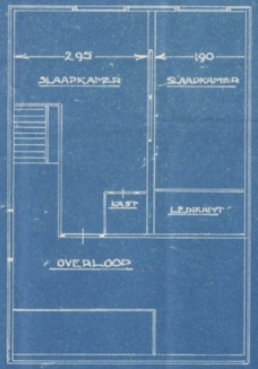
TE MAKEN DOORSNEDE A-B

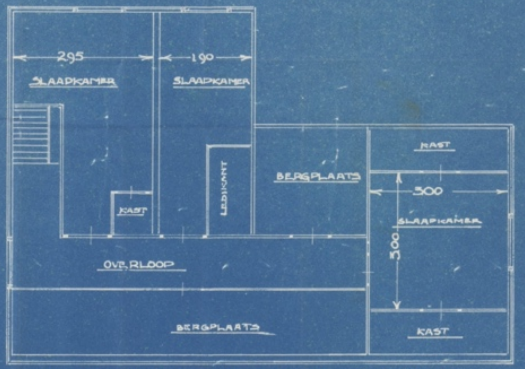
BESTAANDE PLATTEGROND

TE MAKEN PLATTEGROND

PLATTEGROND ZOLDER

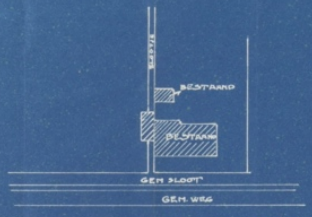
TE MAKEN PLATTEGROND ZOLDER

BESTAANDE DOORSNEDE C-D

TE MAKEN DOORSNEDE C-D

SITUATIE 1:500

Bouwtekening uit 1927 van de verbouwing van het huis, waarbij een volume aan de linkerzijde wordt verwijderd en de zolderverdieping aan de rechterzijde wordt uitgebreid. Ook wordt de gehele indeling gewijzigd en krijgt de voorgevel een andere indeling. Oranje omlijnd het nieuwe silhouet van de rechterzijgevel. In de opstanden zien we een impressie van hoe de paneeldeuren eruitzagen. De schouw in de keuken verdwijnt en in de woonkamer verschijnt een nieuwe schouw, die voor de kastwand komt te staan.

O. de VRIES
NASSAUSTRAAT 16
ZAANDAM

De zolderverdieping werd nu ook aan de rechterzijde van de achtergevel uitgebreid met een dakkapel die niet over de dakrand uitstak. In het nieuwe deel kwamen twee slaapkamers en bergruimtes. Het lessenaarsdak boven de nieuwe keuken werd rechtgetrokken.
De verbouwing duidt erop dat de woning werd heringedeeld tot gecombineerde woon-werkruimte, wat niet ongebruikelijk was bij Zaanse huizen.

1938 – bouw schuur
In 1938 werd er een kleine schuur met lessenaarsdak gebouwd aan de voorzijde van het perceel, aan de straat. Deze schuur is thans verdwenen.

1957 - verkoop
In 1957 verkocht Kit beide huizen aan verffabriek Avis.

1968 – verbouw woonhuis
In 1968 werd het huis verkocht aan Cornelis Dirkszoon Havik, wasserijhouder van beroep, en Annie ten Cate. Een jaar later werden de gesplitste huizen weer samengevoegd en vond een verbouwing plaats van het woonhuis, die door de welstandscommissie niet gunstig beoordeeld werd, maar wel werd uitgevoerd, waarbij de dakkapel van 1927 werd uitgebreid (zie bouwtekening). Hierbij ontstond een overstek met een balkon. Het lessenaarsdak van de gehele uitbouw aan de achterzijde werd hierbij rechtgetrokken. De uitbouw werd aan de linkerzijde een stukje teruggeplaatst, waardoor de linkerzijgevel haar oorspronkelijke dakvorm terugkreeg (zie afbeelding). De indeling van de achtergevel werd gewijzigd: de keukendeur werd verplaatst en er werd een badkamerraam toegevoegd. De deur naar het trappenhuis verdween en de gevel kreeg andere vensters.
Het rechterkeukenvenster in de rechterzijgevel werd verbreed.

Ook de indeling van het interieur veranderde. De woonkamer werd uitgebreid met het verwijderen van het trappenhuis. De woonkamer verloor zijn ensuitedeuren en kreeg een bakstenen schouw, die de schouw uit 1927 vervingen net wat naar achteren werd geplaatst, tegen de buitenwand aan. Vermoedelijk werd er onder de schouw een nieuwe fundering van beton gemaakt.
In de hal kwam een metalen spiltrap naar de zolderverdieping. Daarachter breidde de wc zich uit tot een badkamer.
Rechts werd de kantoorruimte bij de keuken gevoegd. De tweede deur naar de woonkamer uit 1927 verdween weer.

Op de zolderverdieping kwamen vijf slaapkamers rond een overloop, waarvandaan het balkon toegankelijk was.

1979 – bouw schaapskooi
In 1979 werd achter op het terrein een schaapskooi gebouwd, een houten volume van een bouwlaag met lessenaarsdak. De vensterindeling volgde niet de Zaanse bouwtraditie.

1983 – bouw garage
In 1983 werd rechts naast de woning een garage gebouwd, een houten gebouw van een bouwlaag met zadeldak met gesmoorde Hollandse pannen.

De huidige kleur van de gevels is bruin, maar verfsporen tonen dat ze ook groen zijn geweest.

Ongedateerde wijzigingen

Als de bouwtekening van 1968 accuraat is, dan zijn de huidige vensters met roedenverdeling na 1968 in de plaats gekomen van de ongedeelde schuifvensters op de tekening. Over het algemeen maakten vensters in de negentiende eeuw een ontwikkeling door waarbij de vensters steeds minder roeden kregen, totdat ze uiteindelijk bestonden uit een onverdeeld glasvlak met bovenlicht (het zogenoemde H-venster, zoals in de tekening uit 1968 in de voorgevel te zien is).

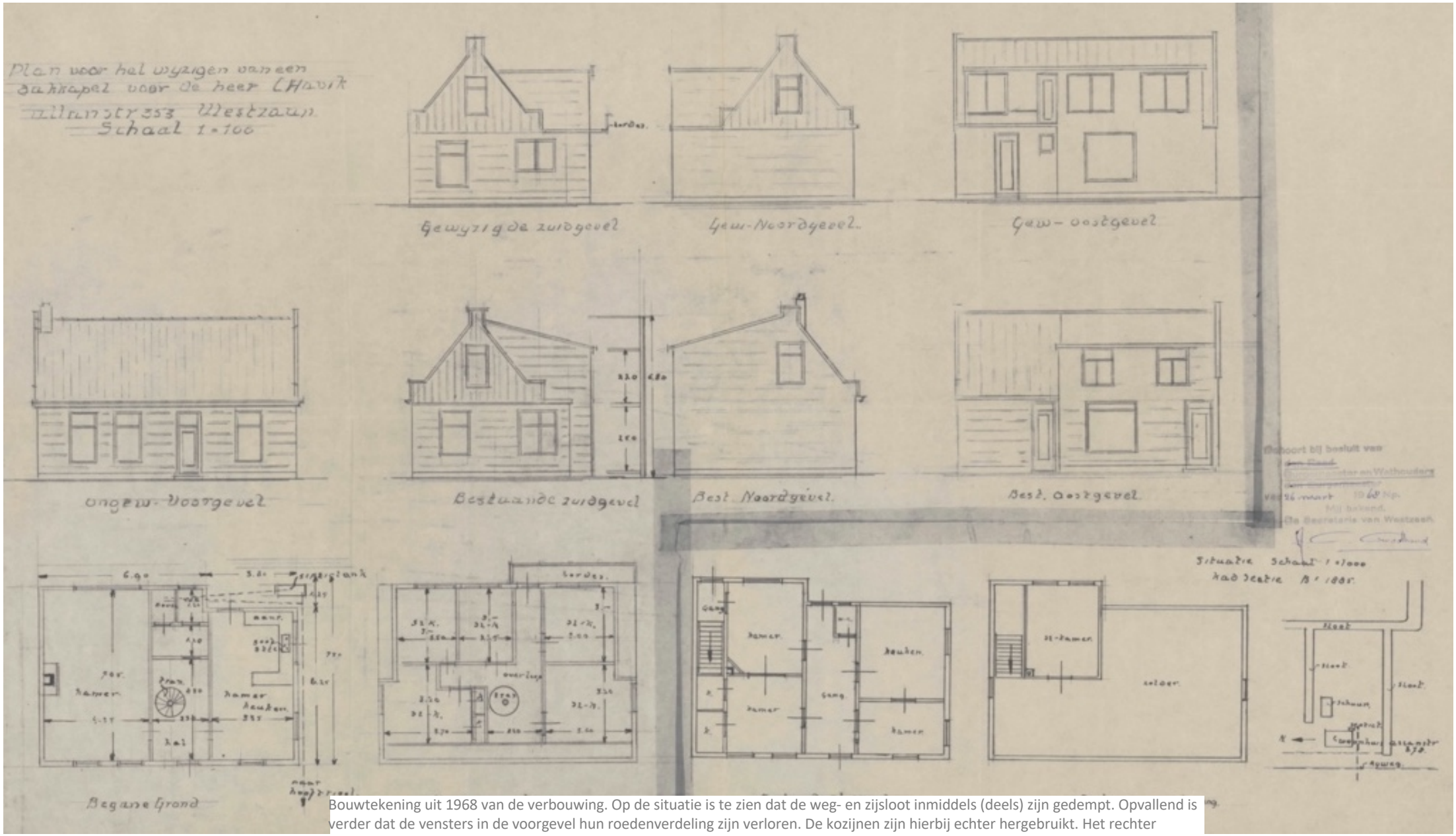
Dat de huidige vensters een meer klassieke roedenverdeling hebben, lijkt uit esthetische overwegingen gedaan, om het huis terug te brengen naar een meer historisch uiterlijk. Hierbij is ook de vorm van het rechter keukenvenster, dat verbreed was, hersteld. Hierbij zijn de kozijnen hergebruikt.

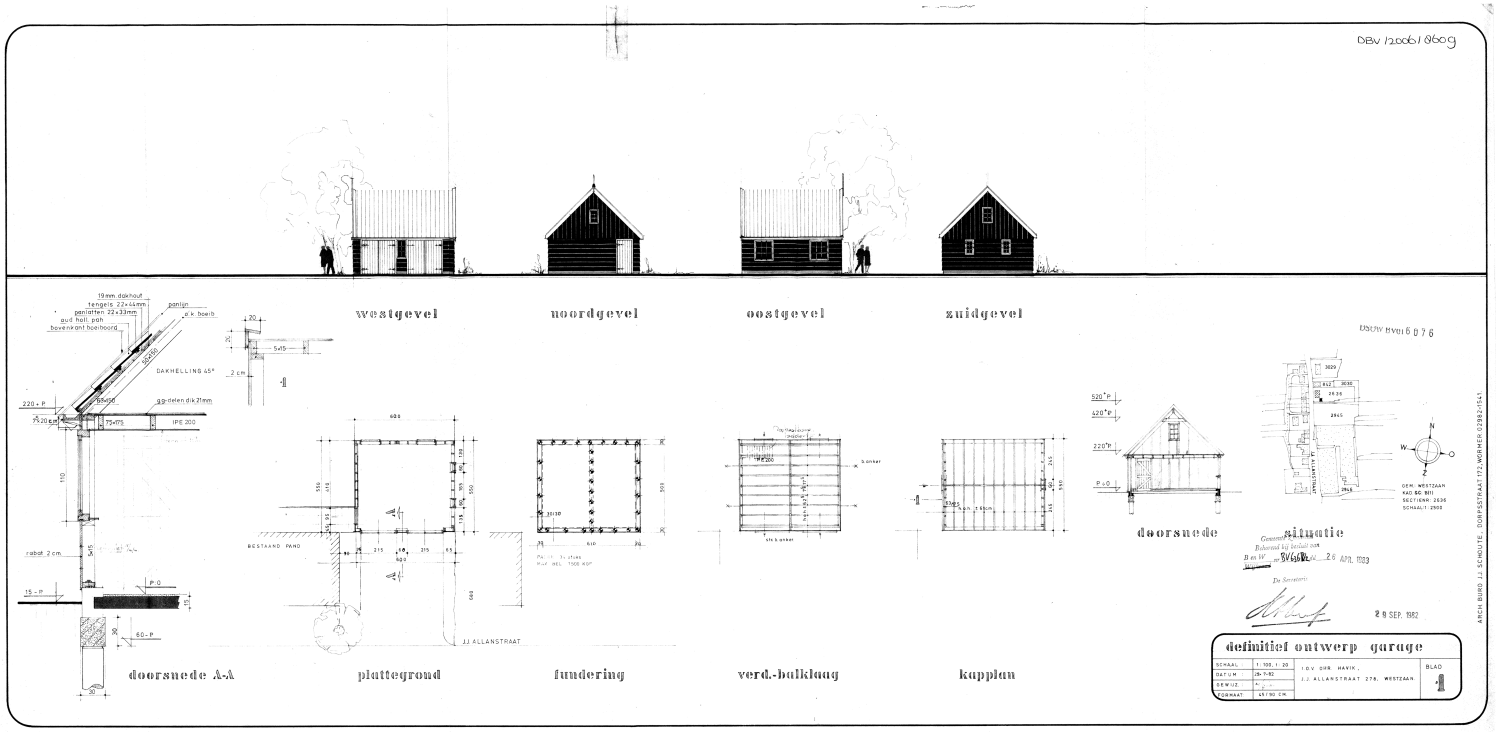
Door de nieuwe fundering is het vloerniveau van de woonkamer ongeveer drie centimeter hoger dan dat van de gang.

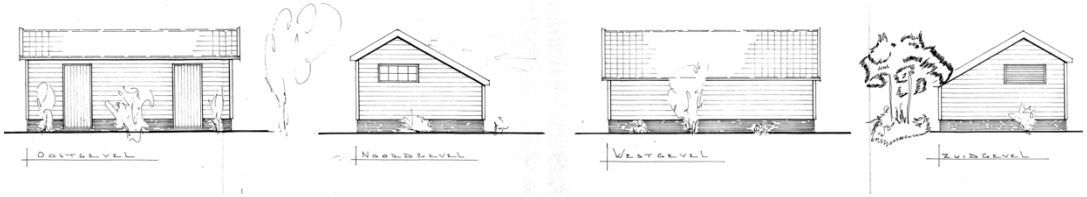
Ten behoeve van de schouw is waarschijnlijk plaatselijk een betonfundering gemaakt in 1968. Deze moest het gewicht van de gemetselde schouw opvangen.

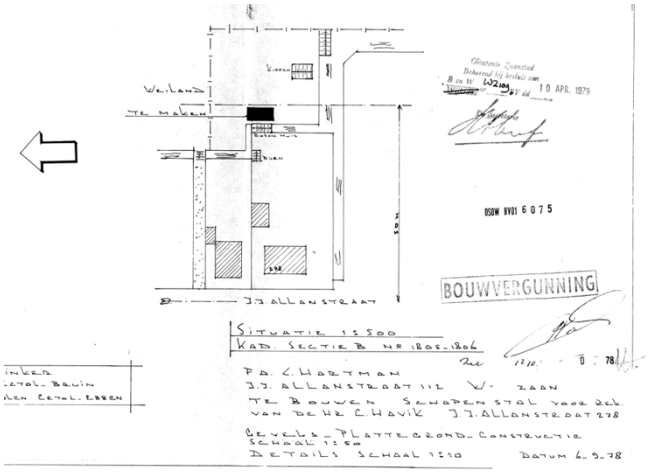
Bouwtekening uit 1968 van de verbouwing. Op de situatie is te zien dat de weg- en zijsloot inmiddels (deels) zijn gedempt. Opvallend is verder dat de vensters in de voorgevel hun roedenverdeling zijn verloren. De kozijnen zijn hierbij echter hergebruikt. Het rechter keukenraam in de rechterzijgevel wordt verbreed.

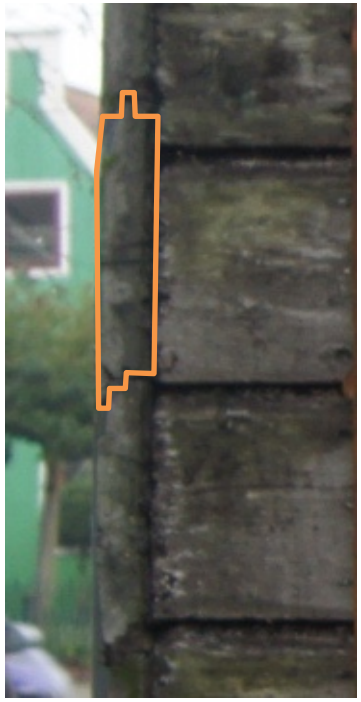

Bouwtekening uit 1983 van de garage. Deze kreeg een deels stenen en deels betonnen fundering.

Details van de bouwtekening uit 1979 met de bouw van een schaapskooi achter op het terrein. De vensterindeling volgt niet de Zaanse bouwtradie. Bron: Gemeentearchief Zaanstad.

De grenen gevelplanken zijn met rabatdelen (messing en groef) in elkaar gezet en zijn plat tegen het houtskelet geschroefd.

Het rechter keukenvenster is ergens na de wijziging in 1968 hersteld, waarbij het kozijn is hergebruikt. Er zijn zowel toognagels als ijzeren schroeven gebruikt. Ook de klampen van de luiken zijn met metalen bouten bevestigd.

Machinaal gezaagde lekdorpel bij het rechter keukenvenster.

De kozijnen van de vensters voor en rechts zijn deels hergebruikt toen ze verbreed werden. Ze zijn in elkaar gezet met toognagels (een ambachtelijke manier), en afgedekt met een loodstrip.

VERKOCHT
278

3 Bouwhistorische beschrijving

Dit hoofdstuk beschrijft het pand in bouwhistorische termen. De garage en de schuren vallen buiten de monumentale status.

3.1 Context/situatie

Westzaan bestaat uit een noord-zuid lopend lint van 4,5 kilometer lang met een knik (Weiver) dat aan beide zijden is bebouwd. De kerkbuurt vormt de kern van het dorp. Verder valt het lint te onderscheiden in de volgende buurten: Middel (of Noordeinde), Weiver, de J.J. Allanstraat (of Krabbelbuurt) en Zuideinde.

Het perceel aan de J.J. Allanstraat 278 bestaat uit een woonhuis met garage en daarachter een lang, smal stuk grasland met twee schuren dat doorsneden wordt door een sloot. Het woonhuis ligt met de nokrichting parallel aan de weg en wordt van de weg en stoep afgescheiden door een voortuin zonder hek. De garage heeft dezelfde nokrichting en is bereikbaar via een verharde oprit in de voortuin. Hij is verbonden met het woonhuis door een houten poort met schutting. Via een houten poort met schutting aan de linkerachterzijde van de woning is de achterzijde van het perceel bereikbaar.

3.2 Exterieur

Bouwmassa
De bouwmassa heeft zijn huidige vorm sinds de verbouwing van 1968. Het pand is opgetrokken in horizontale en verticale bruin-zwartgeverfde grenen planken (ooit groen geweest) met rabatdelen en bestaat uit een rechthoekig volume van een bouwlaag met zolderuitbouw met een uitbouw en een balkon aan de achterzijde. Het zadeldak is gedekt met gesmoorde Hollandse pannen en wordt aan beide zijkanten afgesloten door een sobere witgeschilderde houten windveer met een tuitgevel die boven het dakvlak uitsteekt en met aan de zijkanten rechthoekige zijvleugels. Alle kozijnen zijn witgeschilderd.

Gevels
<u>Voorgevel</u>
De voorgevel is bekleed met horizontale planken die met een groef en rabat tegen elkaar zijn gezet. De dakrand wordt bekroond met een eenvoudige houten kroonlijst. De indeling van de voorgevel dateert van 1927. De gevel is ingedeeld in

De voormalige sloot langs het huis is gedempt waardoor de straat werd verbreed. De straat bestond oorspronkelijk uit niet meer dan een zandpad. De tuin ligt zonder afscheiding direct aan de straat.

De natuurstenen opstap voor de entree dateert waarschijnlijk uit de negentiende eeuw, maar kan ook hergebruikt zijn van een andere locatie.

vier vensterassen met in de derde de entree. De roedenverdeling van de vensters dateert waarschijnlijk van na 1968. De staande schuifvensters zijn 3x3+3x2-ruits. De vensters hebben houten onderdorpels en hebben toognagels. Aan de bovenzijde zijn de kozijnen bedekt met een dunne loden strip. De onderste zijdes van de vensters hebben geklampte luiken met smeedijzeren sierbeslag, dat is opgebracht met metalen bouten.
De licht verhoogde entree met 2x3ruits bovenlicht heeft een natuurstenen opstapje en een houten onderdorpel. Het kozijn heeft toognagels. De driedelige paneeldeur heeft aan de onderzijde een blind paneel en daarboven twee door een middenstijl gescheiden metalen sierframes met een figuratief embleem van een vrouw en een man.
Boven in de gevel bevinden zich tussen de vensters twee smeedijzeren sierventilatieroosters. Naast de deur bevindt zich een siersmeedijzeren brievenbus.

De linkerzijgevel heeft op de begane grond horizontaal en in het voorschot verticaal beschot, dat wordt afgesloten door een sobere witte sierlijst met tuit en vleugelstukken. De gevel van de uitbouw aan de achterzijde springt een eindje naar binnen. De eerste bouwlaag is blind. In het voorschot bevindt zich een staand draaivenster met bovenlicht.

De rechterzijgevel is gespiegeld aan de linkerzijgevel, met als toevoeging dat zich in de eerste bouwlaag, ter hoogte van de keuken, twee staande vensters met luiken bevinden, zoals die in de voorgevel. Het rechter venster wijkt af, door de afwezigheid van toognagels en door de sporen van een vernieuwing van het kozijn boven de onderdorpel.

De achtergevel heeft links in de eerste bouwlaag een inspringing onder de uitgebouwde dakkapel met uitkragend houten balkon. In de inspringing bevindt zich iets verhoogd de keukendeur, die bestaat uit een blauwgeschilderde paneeldeur met in de bovenzijde vier ruiten. De deur heeft een decoratieve messing deurklink. Voor de deur staat een houten opstapje. Rechts naast de deur bevindt zich een klein vierkant draaivenster met troebel glas.
De rechterzijde van de achtergevel is ingedeeld met in het midden boven een houten opstapje een iets verhoogde dubbele serredeur met twee drieruitsvensters; aan weerszijden hiervan bevinden zich twee staande 2x3ruits schuifvensters.
In de tweede bouwlaag bevinden zich links een breed T-draaivenster met bovenlicht; rechts daarvan een blauwgeschilderde deur met venster. In het rechterdeel bevinden zich twee brede T-draaivensters met bovenlicht.

Het rechthoekige pand heeft een zadeldak met witgeschilderde houten tuitgevels in een sobere uitvoering, vermoedelijk na 1927 erop gezet. De indeling van de voorgevel dateert van 1927.

Het linker keukenvenster heeft oorspronkelijke kozijnen, het rechter is hersteld. De vensters zijn na 1968 vernieuwd. Het zoldervenster dateert van 1968, evenals de dakaanbouw aan de achterzijde.

De decoratieve brievenbus dateert uit de negentiende eeuw, toen de brievenbusopeningen nog smaller waren.

De paneelluiken van de ramen hebben smeedijzeren gehengen met ijzeren bouten.

De kroonlijst boven de voorgevel is geprofileerd en draagt de dakgoot.

Het rechter keukenraam heeft een hersteld kozijn en roedenverdeling. Dit moet na 1968 gebeurd zijn.

In de kozijnen aan de voorzijde zitten schuifvensters van na 1968.

De voordeur werd in 1927 naar het midden van de voorgevel verplaatst. De voordeur dateert waarschijnlijk uit deze periode.

Het siersmeedwerk met twee figuratieve voorstellingen geeft de entree een representatief tintje.

Het profiel van de voordeur is in de kozijnstijl uitgezaagd.

Decoratief vormgegeven smeedijzeren ventilatierooster.

De vensters in de zijgevels zijn er later ingezet. De onderzijde van de linkerzijgevel diende op een zeker moment als binnenmuur.

De achterzijde is veelvuldig verbouwd, waarbij de oorspronkelijke bouwmassa nauwelijks herkenbaar is.

De achterzijde is bereikbaar via een houten tuinpoort met smeedijzeren gehengen.

De keukendeur bevindt zich sinds na 1968 in de huidige positie. Rechts het badkamerraam, dat werd gemaakt ten behoeve van een badkamer.

Het houten balkon werd in 1968 gebouwd. Het wordt gestut met houten balken en is van onder gedekt met zachtboard.

De linker keukenmuur is het oorspronkelijke volume; de rechter aanbouw kwam in 1910.

De decoratieve messing deurklink in posthoorn-model van de keukendeur is, evenals de deur, waarschijnlijk hergebruikt.

De openslaande deuren van de achtergevel hebben dubbel glas en zijn van recente datum.

De vensteropeningen in de achtergevel zijn alle van recente datum.

Het balkon is gebouwd op de uitkragende houten balken van de eerste verdieping, waaronder een dwarsbalk is geplaatst die wordt ondersteund door een dunne metalen pijler op een betonnen poer.

3.3 Constructie

Het pand is gefundeerd op baksteen en gedeeltelijk op beton, ter hoogte van de schouw in de woonkamer. De betonfundering is waarschijnlijk tegelijk aangebracht met de schouw en de tegelvloer ter plaatse in 1968. De draagconstructie bestaat uit een grenenhouten geraamte, waarop grenenhouten planken zijn aangebracht. De planken zijn met rabatdelen (messing en groef) vlak tegen de skeletstijlen gezet met ijzeren schroeven.

Garage

De garage is gebouwd in 1983 en bestaat uit een rechthoekig houten volume van één bouwlaag onder een zadeldak met gesmoorde Hollandse pannen met aan elk uiteinde windveren met waterborden en een makelaar in een spitse vorm. De fundering bestaat uit beton en baksteen. De constructie bestaat uit hout. In de voorzijde bevinden zich twee dubbele garagedeuren met in elke deur een breed 3x2ruits venster. Aan de achterzijde bevinden zich twee 4x3ruits vensters en een dakkapel met twee draairamen aan weerszijden van een groot raam. In de linkerzijkant bevinden zich een blauwgeschilderde deur met een 2x3ruits venster en in de nok een 3x4ruits venster. In de rechterzijkant bevindt zich een 3x3ruits venster. In de garage bevindt zich een trap naar de zolder. De garage valt buiten de monumentstatus.

Schuur

De huidige schuur is waarschijnlijk niet heel oud; deze is gefundeerd op beton. Hij is op Zaanse wijze gebouwd als rechthoekig eenlaags bouwvolume in hout met zadeldak met gesmoorde pannen. Onder de dakrand zijn houten siergootklossen aangebracht.

De garage werd gebouwd in 1983 en heeft en zadeldak met houten makelaars.

De schuur is gefundeerd op beton. De houten gootklossen zijn decoratief vormgegeven. De bouwdatum van de schuur is onbekend.

De openslaande deur is licht verhoogd en komt uit op een houten afstap naar het betegelde terras.

De houten schuur met makelaar in de nok heeft kenmerken van de Zaanse bouwwijze.

De diepe tuin leidt naar een weiland met daarop een schaapskooi uit 1979.

De garage links heeft geen monumentale status.

3.4 Interieur

De huidige indeling en interieurafwerking stamt voor het grootste deel van en na 1968. Alleen de katrolmechanismen in de kozijnen van de vensters aan de voorzijde en rechterzijkant zijn hergebruikt van de oorspronkelijke vensters. De de muur tussen de hal en woonkamer dateert van 1910, toen het huis gesplitst werd.

1. Hal

De hal betreedt men direct na de voordeur. De hal ontsluit links de woonkamer, achter de badkamer en rechts de keuken.

Plafond: Het plafond heeft een betimmering van houten latten die een frame vormen waarin witgeelgeschilderde hardboardplaten als cassetten zijn aangebracht.

Vloer: De vloer is van houten planken.

Muurafwerking: De muren hebben een hoge lambrisering van verticale houten planken met daarboven bloemetjesbehang.

Interieurelementen: Een ronde roze metalen spiltrap ontsluit de zolderverdieping. Rechts naast de voordeur zit de meterkast met daarin het kastje van de brievenbus.

2. Badkamer

De badkamer is toegankelijk via de hal.
Plafond: Het plafond is betimmerd met witgeschilderde houten latten.

Vloer: bestaat uit een enigszins verhoogde tegelvloer met een marmeren onderdorpel ter hoogte van de deur.

Muurafwerking: De muren zijn betegeld met witte tegels.

Interieurelementen: In de badkamer bevinden zich een douchecabine en een wastafel met een spiegel en twee muurlampen.

Plattegrond van begane grond en zolderverdieping. De nummering van de ruimtes verwijst naar de beschrijving in de tekst.

3. Woonkamer

Plafond: In het plafond bevindt zich eenzelfde houten plafond met cassetten als in de hal.

Vloer: De woonkamer heeft een licht verhoogde vloer van gelakte houten planken. Rondom de schouw is de vloer gelegd met bruingeglazuurde tegels.

Muurafwerking: De muren hebben een hoge lambrisering van verticale houten planken met daarboven wit behang.

Interieurelementen: Tegen de linkerzijmuur bevindt zich een gemetselde schouw uit 1968 met houten stijlen en decoratieve tegeltjes. De vensters aan de voorzijde zijn schuifvensters met een katrolmechanisme in de zijkant van het kozijn.

4. Keuken

Plafond: Eenzelfde cassettenplafond als in hal en woonkamer.

Vloer: De vloer van de keuken is gelegd met linoleum tegels in een zwart-witpatroon.

Muurafwerking: De muren hebben een hoge lambrisering van verticale houten planken.

Interieurelementen: In de keuken bevindt zich een aanrechtblok uit 1968 met groengeglazuurde tegeltjes en een houten afwerking. In de linkermuur bevindt zich een vaste kast. De kozijnen van de vensters zijn groengeschilderd. Het kozijn aan de voorkant en het voorste kozijn aan de rechterzijkant hebben een katrolmechanisme; het achterste venster heeft dit niet. Aan de achterkant van de keuken, naast het aanrechtblok, bevindt zich de deur naar de achtertuin.

Zolderverdieping

Via de spiltrap (>1968), met decoratief bedoelde krullen, bereikt men een overloop in de zolderverdieping, die vier slaapkamers ontsluit.

Plafond: De schuine wanden van het voorzetplafond zijn behangen.

Vloer: De vloer is bedekt met linoleum.

Muurafwerking: De wanden zijn gelambriseerd met verticale houten planken of zijn behangen met gedecoreerd roze behang.

Interieurelementen: Er bevinden zich een wastafel en een inbouwkast.

5. Slaapkamer 1

Slaapkamer 1 bevindt zich rechts aan de voorzijde. Het plafond is afgetimmerd met witgeschilderd hardboard. Op de vloer ligt grijs tapijt. De muren zijn behangen met groengestreept behang. De interieurelementen bestaan uit een houten inbouwkast. In de zijmuur zit een draaivenster met bovenlicht.

6. Slaapkamer 2

Slaapkamer twee bevindt zich rechts aan de achterzijde en heeft dezelfde afwerking als slaapkamer één, met roze behang. Aan de voorzijde bevindt zich een inbouwkast. In de achtermuur zitten twee brede T-vensters.

In de hal met interieurafwerking van waarschijnlijk 1968 bevindt zich een stalen spiltrap naar de zolderverdieping. De vloer en lambrisering zijn van gelakt hout en het plafond bestaat uit een houten frame met witgeschilderde cassettes van zachtboard. De vloer en muren van de badkamer zijn van witte tegels; het plafond is van witgeschilderde houten latten.

7. Slaapkamer 3

Slaapkamer drie heeft dezelfde afwerking als slaapkamer één, met bruin behang. In de zijmuur zit een draaivenster.

8. Slaapkamer 4

Slaapkamer vier heeft dezelfde afwerking als slaapkamer één, met roze behang en met aan de rechterzijde twee inbouwkasten en aan de voorzijde een dichtgezette deur. In het plafond zit een houten balk, op de plaats waar een voormalige scheidingswand zat. In de achtermuur zitten twee brede T-vensters.

Het interieur van de keuken dateert uit 1968 en bestaat uit een linoleum tegelvloer, wanden met houten lambrisering en behang, een cassettenplafond en een keukenblok met groene tegeltjes.

De schouw uit 1968 is bekleed met een niet-samenhangende verzameling tegels uit verschillende periodes.

De interieurafwerking van de woonkamer bestaat uit een houten vloer met een deel tegels; een houten lambrisering met daarboven behang en een cassettenplafond. De schouw staat op de plek van het voormalige trappenhuis.

In de brievenbus is de dikte van de muur goed zichtbaar, waarin zich het nog waarschijnlijk deels negentiende-eeuwse houtskelet bevindt.

De tegelvloer ten behoeve van de schouw werd in 1968 gelegd en werd extra gefundeerd op beton.

De badkamer heeft een hedendaagse afwerking met modern sanitair van na 1968.

De vensters in de voorgevel en het linker keukenvenster hebben schuifmechanismen met katrollen, wat betekent dat de kozijnen zijn hergebruikt. De vensters zelf zijn na 1968 teruggerestaureerd naar roedenvensters.

De keukendeur (links) dateert uit 1968; de achterdeur met posthoorn-deurkruk (midden) is vermoedelijk een oudere hergebruikte deur, evenals de voordeur (rechts) en deur naar de meterkast met houten deurknop. Vermoedelijk dateren deze uit 1927, gezien het type en de deurkrukken.

De zolderverdieping heeft dezelfde interieurafwerking uit 1968 als beneden. De overloop met linoleum vloer, houten lambrisering/behang en voorzetplafonds leidt naar de slaapkamers en ontsluit het balkon. Er bevinden zich een wastafel en een houten inbouwkast.

Slaapkamer 4 was in 1968 verdeeld in twee kamers en heeft een dichtgezette deur. De houten balk in het plafond markeert de oorspronkelijke scheiding.

> De metalen spiltrap eeft een decoratief motief. Achter is een bergruimte te zien, die zich aan de voorzijde van het huis bevindt.

De interieurafwerking van slaapkamer 1 bestaat net als de andere slaapkamers uit tapijt, behangen wanden en geschilderde voorzetplafonds. Er bevindt zich een inbouwkast.

Het balkon heeft een houten balustrade en steunt op de houten balken van de zolderverdieping.

Slaapkamer 2 heeft houten inbouwkasten.

Slaapkamer 3 heeft zoals slaapkamer 1 een venster dat dateert van na 1968.

4 Waardestelling

4.1 Inleiding

Op basis van voorgaande hoofdstukken is inzicht verworven in de bouwgeschiedenis van het pand. Met dit inzicht wordt in dit hoofdstuk een waardering gegeven van de monumentwaarden. Deze waardering volgt de richtlijnen voor Bouwhistorisch onderzoek (2009).

In onderstaande paragrafen wordt zowel de externe als de interne monumentwaarde van het onderzochte object aangegeven. In de externe- of contextuele waardestelling worden de waarden van een gebouw/complex met soortgelijke gebouwen op landelijk, regionaal of plaatselijk niveau vergeleken. Bij een interen waardenstelling wordt het relevante belang van de onderdelen van een bouwwerk benoemd, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen een hoge, positieve of indifferente monumentwaarde. Hierbij is rekening gehouden met de externe monumentwaarde.

Een **indifferente monumentwaarde** wordt gegeven aan onderdelen van relatief weinig belang voor de structuur en/of betekenis van het object.
Een **positieve monumentwaarde** kan worden toegekend aan onderdelen die van belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.
Een **hoge monumentwaarde** wordt toegekend aan die onderdelen die van cruciaal belang zijn voor de structuur en/of betekenis van het object.

4.2 Externe monumentwaarde

	Hoog	Positief	Laag
Algemene historische waarde	x		
Ensemblewaarde			x
Architectuurhistorische waarde		x	
Bouwhistorische waarde		x	
Waarde vanuit de gebruikshistorie		x	

De streekeigen karakteristiek die Westzaan als onderdeel van de Zaanstreek uitstraalt, dankt het lintdorp aan het ensemble van historische houten huizen, die volgens de Zaanse bouwtraditie zijn gebouwd aan het lint. De eigenschappen van het materiaal hout zijn bepalend voor de constructie, maatvoering en uitstraling van de huizen, die hierdoor een eenheidsbeeld vormen. Binnen deze samenhangende eigenschappen verschillen de huizen onderling in uitvoering. Er zijn oudere en nieuwere huizen, grotere en kleinere en rijker gedecoreerde en soberder panden. Samen vertellen zij het verhaal van de historie van Westzaan.

De **algemene historische waarde** van het woonhuis aan de J.J. Allanstraat 278 is, als een van de beelddragers van de zeer karakteristieke historie van de Zaanstreek, hoog. Deze beelddragers zijn in de afgelopen eeuw steeds schaarser geworden, als gevolg van de dynamiek van de moderne tijd en het verdwijnen van (kennis van) de Zaanse ambachtelijke bouwtraditie. Hiermee vertegenwoordigt het pand een hoge zeldzaamheidswaarde. Tot de Woningwet van 1901 veranderde de Zaanse bouwtraditie weinig en werd de ambachtelijke kennis doorgegeven. Het negentiende-eeuwse pand J.J. Allanstraat 278 is in deze ontwikkelingen een voorbeeld van houtverwerking op machinale wijze, waarbij de planken niet getrapt werden gezet maar plat met rabatdelen, en waarbij metalen schroeven werden toegepast.

De **ensemblewaarde** van het huis is laag. De bijgebouwen op het erf zijn van recente datum en behoren niet tot het oorspronkelijke ensemble van woning en erf, hoewel er wel voorgangers zullen hebben gestaan.

De **architectuurhistorische** waarde van het huis is positief. Het pand is in architectuur een sobere variant van het houten Zaanse huis. De enige vorm van vertoon zijn de wit omlijste houten tuitgevels, de natuurstenen opstap bij de voordeur en het siersmeedwerk in de voordeur. Het pand heeft de uitstraling van een arbeiderswoning. Omdat deze arbeiderswoningen wel een beelddragend onderdeel uitmaakten van de Zaanstreek, heeft het pand een positieve architectuurhistorische waarde.

De **bouwhistorische waarde** van het huis is positief. Door meerdere verbouwingen heeft het huis haar oorspronkelijke exterieur en interieurindeling verloren, evenals waarschijnlijk het meeste oorspronkelijke materiaal, maar de uitstraling van de bouwmassa is hiermee weinig aangetast omdat het huis nog steeds de typerende voorgevel met vensterindeling en tuitgevels heeft. Hout is een materiaal dat sterker aan weersinvloeden onderhevig is dan bijvoorbeeld steen, waardoor het vaker vervangen moet worden. Voor de Zaanse uitstraling is de materiaalwaarde dus niet de belangrijkste en past het vervangen en hergebruiken van materiaal in de bouwtraditie.

De **waarde van de gebruikshistorie** heeft te maken met de (inrichting van de gebouwen passend bij) de historische functie of met een historische gebeurtenis of bewoner. De waarde vanuit de gebruikshistorie van het huis is laag, omdat de wooninrichting volledig uit 1968 of later stamt en niet aansluit op het karakter van het gebouw.

4.3 Interne monumentwaarde

Exterieur INDIFFERENT-HOOG

Situatie

De natuurstenen opstap voor de entree dateert waarschijnlijk uit de negentiende eeuw of is hergebruikt, en heeft door haar ouderdom en relatie met de entree een **hoge monumentwaarde**.

Bouwmassa

De bouwmassa is tijdens enkele verbouwingen aangepast, waarbij een volume aan de linkerzijde werd gesloopt en aan de achterzijde een aanbouw verrees. De huidige bouwmassa met tuitgevel en gesmoorde Hollandse pannen heeft een **hoge monumentwaarde**, omdat deze in haar bescheiden en karakteristieke vorm en aanzien aansluit bij de Zaanse houtbouwtraditie en een voorbeeld is van een sober uitgevoerde arbeiderswoning. Dit geldt niet voor de uitbouw op de zolderverdieping aan de achterzijde en voor het balkon; deze verstoren de compacte en herkenbare bouwmassa en hebben een **indifferente monumentwaarde**.

Voorgevel

De voorgevel heeft over het algemeen een **hoge monumentwaarde**. De indeling van de voorgevel is in 1927 gewijzigd, waarbij een venster verdween en de voordeur naar het midden werd verplaatst. De **locatie** van de vensters en de voordeur heeft een **positieve waarde**. De kozijnen van de vensters met toognagels en katrollen zijn hergebruikt en hebben een **hoge monumentwaarde**. De ramen zelf zijn na 1968 vervangen en hebben, evenals de luiken met ijzeren gehengen, een **positieve monumentwaarde**, omdat ze wel passen in de vormgeving van de gevel. De entreedeur met decoratief siersmeedwerk is waarschijnlijk hergebruikt en heeft vanwege zijn representatieve verschijningsvorm als object een **hoge monumentwaarde**, evenals de twee decoratieve ronde gietijzeren ventilatieroosters en de brievenbus.

Linkerzijgevel

De linkerzijgevel heeft wijzigingen ondergaan maar draagt in haar huidige vorm bij aan de karakteristieke bouwmassa. De zijgevel heeft een **hoge monumentwaarde**, behalve het deel met de uitbouw aan de achterzijde. Dit heeft een **indifferente monumentwaarde**. Het venster in de zolderverdieping dateert van 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde.**

Rechterzijgevel

De rechterzijgevel heeft een **hoge monumentwaarde**, als belangrijk en grotendeels oorspronkelijk onderdeel van het bouwvolume. Dit geldt niet voor de uitbouw aan de achterzijde, die dateert van 1968. Deze doet afbreuk aan de karakteristieke bouwmassa en heeft een **indifferente monumentwaarde**. Het linker keukenvenster zit op de oorspronkelijke plaats met het oorspronkelijke kozijn met rolmechanisme. Het raam is na 1968 vervangen, maar wel op een passende manier. Kozijn en positie hebben een **hoge monumentwaarde**, het raam heeft een **positieve monumentwaarde**. Het rechter keukenvenster zit niet op de oorspronkelijke plaats en is in zijn geheel vervangen, maar wel op een passende manier. Het rechter venster heeft in zijn geheel een **positieve monumentwaarde**. Het zoldervenster dateert van na 1968 en heeft als niet-passend element een **indifferente monumentwaarde**.

Achtergevel
De achtergevel dateert grotendeels van na 1968. De uitbouw met de vensters werkt verstorend voor de bouwmassa en geveluitstraling van het pand en heeft een **indifferente monumentwaarde**. Uitzondering vormt de gevel van de keuken. Deze heeft zijn oorspronkelijke vorm behouden en heeft een **hoge monumentwaarde**. De keukendeur zit niet op de oorspronkelijke plaats maar dateert als object waarschijnlijk uit 1927 en heeft een **positieve monumentwaarde**.

Constructie INDIFFERENT-HOOG
De constructie bestaat uit een houtskelet op een fundering die (deels) bestaat uit beton, deze fundering heeft een **indifferente monumentwaarde**. Het houtskelet is niet zichtbaar door de afwerking maar dateert vermoedelijk in ieder geval deels uit de bouwtijd en heeft een **hoge monumentwaarde**, omdat het het verhaal vertelt van de karakteristieke Zaanse bouwtraditie. Uitzondering is de constructie van de uitbouw aan de achterzijde op de eerste verdieping, die verstorend werkt. Deze heeft een **indifferente monumentwaarde**.

Interieur INDIFFERENT-POSITIEF
Indeling
De indeling van het interieur is tijdens de verbouwing van 1968 bijna volledig gewijzigd en heeft geen relatie meer met de oorspronkelijke indeling. De indeling heeft een **indifferente monumentwaarde**. Uitzondering is de muur tussen woonkamer en hal. Deze muur dateert uit 1910. Deze heeft een **positieve monumentwaarde**.

Entreehal
De interieurafwerking van de entreehal met zachtboard cassettenplafond, houten vloer, gelambriseerde muurafwerking en trap dateert uit 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde**.

Badkamer
De interieurafwerking van de badkamer met houten plafond, tegelvloer, betegelde muren en interieurelementen douche, toilet en wastafel dateert uit 1968 en later en heeft een **indifferente monumentwaarde**.

Woonkamer
De interieurafwerking in de woonkamer met zachtboard cassettenplafond, houten vloer, deels tegelvloer, gelambriseerde muurafwerking en schouw dateert uit 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde**.

Keuken
De interieurafwerking van de keuken met zachtboard cassettenplafond, linoleumtegelvloer, gelambriseerde muurafwerking en interieurelementen houten inbouwkast en aanrechtblok dateren van 1968 en hebben een **indifferente monumentwaarde**.

Overloop zolderverdieping
De interieurafwerking van de overloop bestaat uit een zachtboard voorzetplafond, een linoleumvloer, wanden met roze behang en deels een houten lambrisering. Interieurelementen zijn een wastafel en een inbouwkast. Alles dateert van na 1968 en heeft een indifferente monumentwaarde.

Slaapkamer 1
De interieurafwerking van slaapkamer één met voorzetplafonds, vloerafwerking, wandafwerking en inbouwkasten dateert van 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde**.

Slaapkamer 2
De interieurafwerking van slaapkamer één met voorzetplafonds, vloerafwerking, wandafwerking en inbouwkasten dateert van 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde**.

Slaapkamer 3
De interieurafwerking van slaapkamer één met voorzetplafonds, vloerafwerking, wandafwerking en inbouwkasten dateert van 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde.**

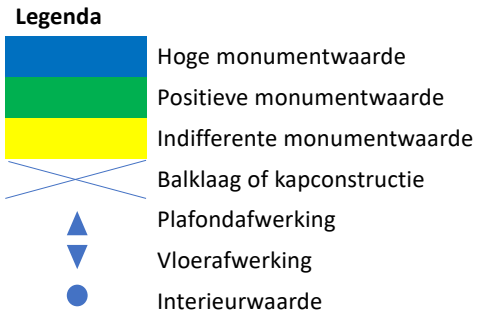
Slaapkamer 4
De interieurafwerking van slaapkamer één met voorzetplafonds, vloerafwerking, wandafwerking en inbouwkasten dateert van 1968 en heeft een **indifferente monumentwaarde**.

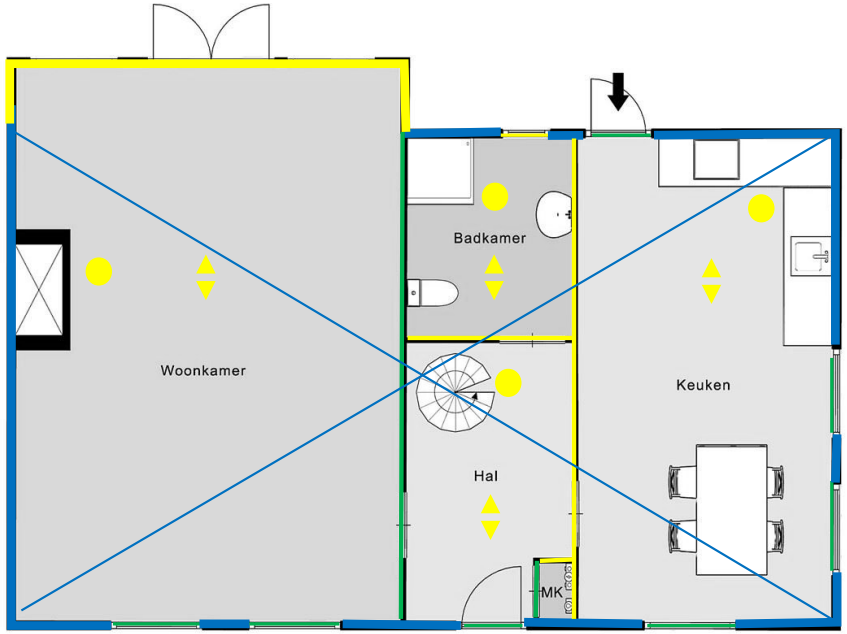
4.4 Waarderingsplattegrond

De in 4.3 beschreven waardenstelling wordt samengevat in de waarderingsplattegronden op de volgende pagina. De waarderingstekeningen dienen in samenhang te worden gelezen met de tekst.

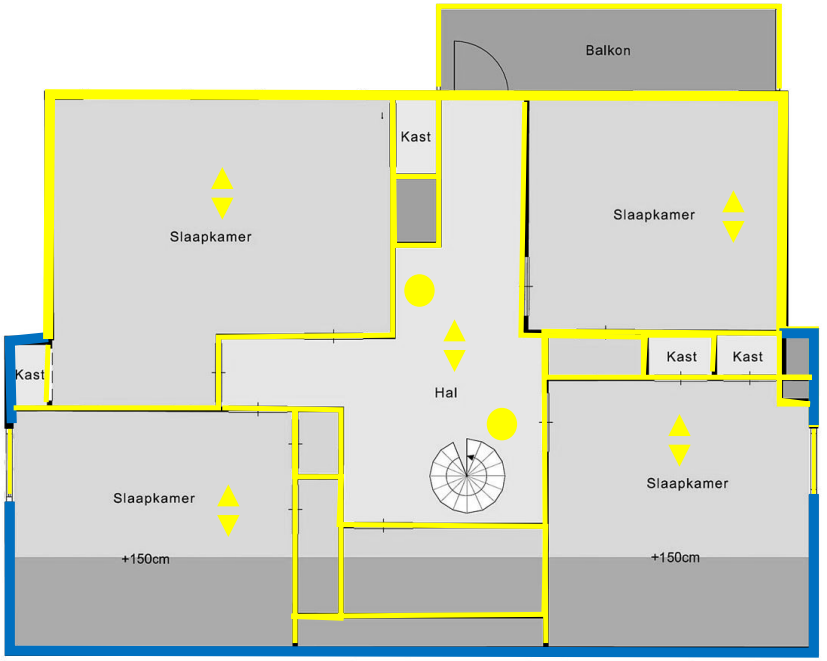
Bij de waardering zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De bouwmassa als geheel is karakteristiek voor de Zaanse houtbouwtraditie en heeft een **hoge monumentwaarde**.
- De voor- en zijgevels zijn beelddragers van de Zaanse houtbouwtraditie en hebben een **hoge monumentwaarde**.
- De verbouwingen die in de jaren zestig en later hebben plaatsgevonden, zijn slechts gericht op wooncomfort en gaan weinig relatie aan met de aard van het gebouw. Deze wijzigingen hebben een **indifferente monumentwaarde.** Hieronder vallen de achtergevel en de interieurindeling en -afwerking.

Begane grond

Zolderverdieping

Colofon

Product

Bouwhistorische verkenning met waardestelling (projectnr. 21.192.04)
Versie: 02-02-2022

Opdrachtgever

Dhr. J. Grooten
Contactpersoon: J. Grooten
(t) 06 25 06 03 86
(e) joep@di.nl

Opdrachtnemer

Hylkema Erfgoed
Contactpersoon: Reinoud Pince van der Aa
Auteur: Merel Spruit
Mariahoek 4
3511 LD Utrecht
(t) 030-2328866
(e) info@hylkemaerfgoed.nl

Bibliografie

Literatuur

Berg, Cynthia van den, Joost van den Ham en Piet Kleij, *Historische linten, dijken en paden in de gemeente Zaanstad: cultuurhistorische verkenning*, Team Erfgoed Zaanstad 2019.

Gemeente Zaanstad, *Redengevende omschrijving en toelichting bij het besluit tot aanwijzing van het gemeentelijk beschermd dorpsgezicht Zaanse Schans*, Gemeente Zaanstad 2010.

Jong, S. De en J. Schipper, *Gebouwd in de Zaanstreek*, Stichting Uitgeverij Noord-Holland 1987.

Jong, S. De en J. Schipper, Zaanse houtbouw, over houtsoorten en funderingen, over buitenweegen en windveren en alles wat vroeger bij de houtbouw te pas kwam, Amsterdam 1976.

Kleij, P., *Zaanstreek. Architectuur en stedenbouw 1850-1940*, Monumenteninventarisatieproject, Zwolle 2003.

Rijksdienst voor de Monumentenzorg, *Westzaan. Gemeente Zaanstad: toelichting bij het besluit tot aanwijzing van Westzaan als beschermd dorpsgezicht*, Zeist 1988.

Stenvert, Ronald e.a., *Monumenten in Nederland. Noord-Holland*, Zeist/Zwolle 2006.

Verroen, Dick en Ineke Houter-Lautenbach (red.), *Zaanse gevels, Zaanse pronk*, brochure uitgegeven ter gelegenheid van de gelijknamige tentoonstelling in het Molenmuseum, Koog aan de Zaan 2011.

Andere bronnen:

ZaanAtlas:
https://geo.zaanstad.nl/zaanatlas/composer/#

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed:
- Monumentenregister www.monumentenregister.cultureelerfgoed.nl
- Beeldbank www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl

Gemeentearchief Zaanstad:
www.archief.zaanstad.nl

Erfgoed Gemeente Zaanstad:
www.erfgoed.zaanstad.nl

Kadaster:
www.mijn.kadaster.nl